

Ordklasser och satsdelar

Vi kommer under de kommande fyra veckorna att arbeta med ordklasser och satsdelar.

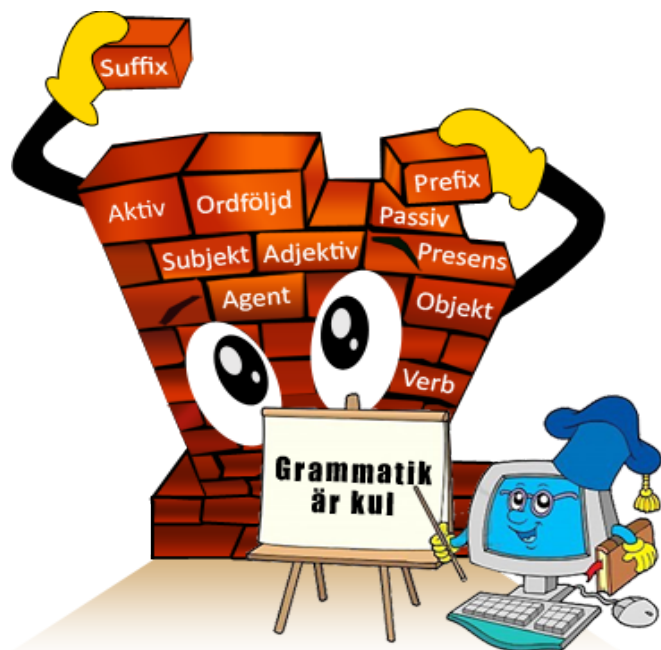
Under det här arbetsområdet kommer du att få öva på följande förmågor:

- formulera sig och kommunicera i tal,
- anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang,
- urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Examinationen kommer att ske på tre sätt.

1. Ni kommer att delas in i grupper som ska fördjupa sig i en av ordklasserna.
2. Du ska i tvärgrupp presentera din ordklass för några kamrater och lyssna på deras presentationer.
3. Ett prov på ordklasser och satsdelar.

Redovisningen av ordklassen i tvärgrupper kommer att ske under vecka 11 och provet är vecka 12 på torsdagen den 23 mars för 7CD och på fredagen den 24 mars för 7AB.

Grupparbete: Redovisning om en ordklass

Grupparbete

Gruppen kommer att få en ordklass. Ni ska tillsammans i gruppen utforma **varsin affisch** som var och en ska visa upp i steg 2 när du ska berätta för några kamrater om er ordklass.

Detta ska finnas med på affischen:

- Gruppens ordklass.
- Information om ordklassen.
- Tips på hur man kan tänka för att identifiera att ord tillhör just den ordklassen.
- Flera olika exempel.
- Namn på alla som har ingått i gruppen.

Tips!

- Titta på Grammatikbolaget för att fräscha upp minnet.
<http://urskola.se/Produkter?q=grammatikbolaget>
- Titta på YouTube-klipp som lärare har gjort.

Redovisning i tvärgrupp

Du ska presentera din ordklass för de andra i gruppen. Du ska vara beredd på att dina kamrater kommer att ställa frågor om din ordklass.

Detta ska ingå i redovisningen

- En inledning där du berättar vilken ordklass som din grupp har arbetat med.
- Du visar upp gruppens affisch. Du visar, förklarar och berättar om ordklassen för gruppen. Du gör detta bland annat genom de exempel som finns med på affischen.
- Du ger de andra möjlighet att ställa frågor och försöker att svara på deras frågor.
- Du sammanfattar vad du har berättat om din ordklass och avslutar sedan presentationen.

Redovisning om en ordklass

Kunskapskrav	F	E	D	C	B	A
Källor		Du kan söka och sätta ihop information från några källor.		Du kan söka och sätta ihop information från flera olika källor.		Du kan söka och sätta ihop information från många olika källor.
Presentationen		Du kan förbereda och hålla en enkel muntlig redovisning med början, innehåll och slut som fungerar ganska bra . Du anpassar din redovisning till de som lyssnar, till budskapet och till situationen på ett ganska bra sätt.		Du kan förbereda och hålla en utvecklad muntlig redovisning med början, innehåll och slut som fungerar bra . Du anpassar din redovisning till de som lyssnar, till budskapet och till situationen på ett bra sätt		Du kan förbereda och hålla en välutvecklad muntlig redovisning med början, innehåll och slut som fungerar mycket bra . Du anpassar din redovisning till de som lyssnar, till budskapet och till situationen på ett mycket bra sätt.

Prov: Ordklasser och satsdelar

Inför provet ska du plugga på följande:

Ordklasser

- De nio ordklasserna: substantiv, adjektiv, verb, adverb, pronomen, räkneord, prepositioner, konjunktioner och interjektion.
- Identifiera ordklasser det vill säga veta vilken ordklass ett ord tillhör.
- Substantiv: Du ska veta om ett ord är skrivet i singular eller plural och om det är skrivet i bestämd form eller obestämd form.
- Adjektiv: Komparera adjektiv det vill säga positiv, komparativ och superlativ. T.ex. glad, gladare, gladast.
- Verb: Temaformer och tempusformer.
- Kunna berätta fakta om någon av ordklasserna som du fick höra om under tvärgruppsredovisningen.

Satsdelar

- Skillnaden mellan ordklasser och satsdelar.
- Veta vad subjekt, predikat och objekt är.
- Kunna plocka ut subjekt, predikat, direkt objekt och indirekt objekt ur satser (meningar).

Ordklasserna i svenska språket

Vad har man för nytta av ordklasserna?

"Ordklass" är en samling ord som används och fungerar på samma sätt och därför ingår i samma grupp.

Vi använder ord från olika ordklasser, när vi vill kommunicera någonting till våra medmänniskor, så att de förstår vad vi menar.

Substantiv: Ord som är namn på personer, grupper, djur, saker, ämnen, känslor, aktiviteter och tillstånd. *Peter, häst, tulpan, bil, vatten, kärlek och glädje är exempel på ord, som kallas substantiv.*

Pronomen: Ord man använder i stället för ett substantiv för att förenkla och variera språket. *Jag, oss, hennes, er, som, denna, vem och någon är exempel på ord, som kallas pronomen.*

Adjektiv: Vi använder dessa ord för att beskriva något eller någon. *Stor, liten, röd, sur, gul, tjock, kraftig, glad och svart är exempel på ord, som kallas adjektiv.*

Verb: Ord som beskriver olika handlingar eller visar att någon eller något är i ett visst tillstånd. *Springa, hoppa, studsa, tänka, se, spika, skriva, läsa, studera, ringa, vara, bliva, heta och kallas är exempel på ord, som kallas för verb.*

Adverb: Ord som beskriver en handling: Olle sprang **snabbt**. Det är även ord som ger mer information om en beskrivning: Stina är **otroligt** vacker. Det är också ord som ger mer data om en handlingsbeskrivning: Rita arbetar **mycket** flitigt. *Hemma, högt, mycket, väldigt och bra är exempel på ord, som kallas adverb.*

Preposition: Ord som beskriver förhållanden mellan personer, platser och saker. *I, på, till, framför, utan, efter, över och bakom är ord, som kallas prepositioner.*

Konjunktion: Ord som binder samman ord eller grupper av ord och beskriver förhållandet mellan dem. *Och, men, för, om, eller, att, är ord, som kallas konjunktioner.*

Interjektion: Ord som beskriver en stark känsla, hälsning eller kommunikation av ljud. *Usch, oj, aj, nej och hurra är ord, som kallas interjektioner.*

Räkneord: Ord som beskriver antalet av något eller en plats i en ordning. *En, fem, första och åttonde är ord, som kallas räkneord.*

Hämtat från: <http://www.satsdelar.se/ordklasserna.php> (2017-02-19).

Substantiv

Du kan testa om ett ord är ett substantiv genom att testa med en, ett eller flera.

Genus

I svenskan finns det två genus för substantiven; utrum och neutrum. Om ett substantiv är utrum en t.ex. en fotboll eller neutrum ett t.ex. ett fotbollsmål.

Utrum en	Neutrum ett
Fotboll	Fotbollsmål
Banan	Äpple
Stol	Bord

Att substantiven delas upp i genus är vanligt i många språk t.ex. un och une i franskan och der, die och das i tyskan.

Numerus

Numerus handlar om hur många det finns av ett substantiv det vill säga ental eller flertal. Singular är ental t.ex. en stol eller ett bord. Plural är flertal t.ex. flera stolar eller flera bord.

Singular ental	Plural flertal
Stol	Stolar
Bord	Bord
Banan	Banuner
Äpple	Äpplen

Species

Species handlar om bestämdhet. Det finns obestämd form och bestämd form. Obestämd form är en, ett eller flera t.ex. en boll eller bollar. Bestämd form är den här, det här eller de här t.ex. bollen eller bollarna. Vid bestämd form är det tydligt att det handlar om just den här bollen.

Obestämd form en/ett/flera	Bestämd form den/det/de här
boll	bollen
bollar	bollarna
bord	bordet
Bord	borden

Kasus

I svenskan finns det två kasusformer; grundform och genitiv. När substantiv böjs i genitiv läggs ett -s till t.ex. kattens historia.

Grundform	Genitiv
Katten	Kattens
Kjell	Kjells
Aporna	Apornas

Adjektiv

Adjektiv är ord som beskriver någon eller något t.ex. glad, arg, romersk och död. Adjektiven kan kompareras. När vi komparerar så jämför vi.

Adjektivets komparationsformer

Positiv	Komparativ	Superlativ
Dum	Dummare	Dummast
Fin	Finare	Finast
Gammal	Äldre	Äldst
Liten	Mindre	Minst
Intressant	Mer intressant	Mest intressant

Verb

Verb är ord som beskriver handlingar eller tillstånd t.ex. sjunga, slå, hoppa, krama, heta, bo, hata och dö. Du kan testa om ett ord är ett verb genom att sätta ett framför verbets infinitivform. T.ex. Du har meningen "Johanna sjunger ofta." och du vet att det heter att sjunga då måste sjunger vara ett verb.

Verbets temaformer

Infinitiv att	Presens idag	Preteritum igår	Supinum har/hade
Sjunga	Sjunger	Sjöng	Sjungit
Slå	Slår	Slog	Slagit
Krama	Kramar	Kramade	Kramat
Heta	Heter	Hette	Hetat
Bo	Bor	Bodde	Bott
Hata	Hatar	Hatade	Hatat
Dö	Dör	Dog	Dött

Verbets tempusformer

Tempus betyder tid. Verbets tempusformer är alltså verbets olika tidsformer.

Presens idag	Preteritum Igår	Perfekt har	Pluskvamperfekt hade	Futurum framtid ska/kommer att
Sjunger	Sjög	Sjungit	Sjungit	Sjunga
Slår	Slog	Slagit	Slagit	Slå
Kramar	Kramade	Kramat	Kramat	Krama
Heter	Hette	Hetat	Hetat	Heta
Bor	Bodde	Bott	Bott	Bo
Hatar	Hatade	Hatat	Hatat	Hata
Dör	Dog	Dött	Dött	Dö

Satsdelar

Predikat

När du ska leta efter satsdelar ska du **alltid** börja med predikatet. Predikatet är verbet i satsen. I exemplen nedan är predikatet **fetmarkerat**.

Lisa **bor** i ett rött hus.

Lisas pappa **har målat** huset.

Asta **köpte** en ny cykel.

Subjekt

När du har hittat predikatet går du vidare med att leta efter subjektet. Det är den som utför predikatet. I exemplen nedan är predikatet **fetmarkerat** och subjektet är understruket.

Lisa **bor** i ett rött hus.

Lisas pappa **har målat** huset.

Asta **köpte** en ny cykel.

Objekt

När du har hittat predikatet och subjektet ska du leta efter objekt. Objekt är vanliga i många satser. Det finns både direkt objekt och indirekt objekt.

Direkt objekt

Direkt objekt är den, det eller dem som har blivit utsatta för den handling/händelse som beskrivs av predikatet och subjektet. I exemplen nedan är predikatet **fetmarkerat**, subjektet är understruket och direkt objekt är *kursiverat*.

Lisas pappa **har målat** *huset*.

Asta **köpte** *en ny cykel*.

Indirekt objekt

När du har hittat predikatet, subjektet och direkt objekt kan du undersöka om det också finns ett indirekt objekt. I exemplen nedan är predikatet **fetmarkerat**, subjektet är understruket, direkt objekt är *kursiverat* och indirekt objekt är **överstruket**.

Asta **köpte** *en ny cykel*.

Hon **gav** **Joakim** *sin gamla cykel*.

Det indirekta objektet svarar på frågan **åt/till/för vem** är det direkta objektet. Till vem gav hon sin cykel? Svaret är Joakim som då är indirekt objekt.